

УДК 656.073:004.891.2

Б. О. КУШИМ^{1*}, Ю. О. СІЛАНТЬЄВА^{2*}

^{1*} Національний транспортний університет, асистент кафедри міжнародних перевезень та митного контролю, вул. Омеляновича-Павленка 1, к. 437, м. Київ, 01010, Україна, тел.: +380631026336, ел. пошта: bogdanakushym@gmail.com, ORCID 0000-0002-5870-8277.

^{2*} Національний транспортний університет, кандидат технічних наук, доцент кафедри міжнародних перевезень та митного контролю, вул. Омеляновича-Павленка 1, к. 437, м. Київ, 01010, Україна, тел.: +380955505275, ел. пошта: gmelanine@gmail.com, ORCID 0000-0002-2837-6435.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто актуальність участі посередників у процесі доставки вантажу, проблеми з якими зіштовхується кожен з учасників перевезення, шляхи підвищення якості роботи та фактори, що впливають на процес якості перевезення.

Об'єкт дослідження – посередницька діяльність на транспорті.

Мета роботи – провести аналіз діяльності транспортних бірж в Україні на основі огляду ринку транспортних перевезень та оцінки роботи кожного з учасників.

Для будь-якого підприємства в сфері транспортної діяльності однією з основних задач є збільшення обсягів перевезень, підвищення економічної ефективності діяльності перевізників та експедиторів і якості перевезень. Щоб досягти цієї мети необхідно проводити точний і своєчасний аналіз стану транспортного ринку, його актуальних проблем, оцінювати умови розвитку та можливості. Тому було розглянуто проблеми, які виникають при здійсненні автомобільних перевезень головними учасниками процесу доставки, а також шляхи мінімізації їх наслідків через залучення до роботи посередників.

Завдяки транспортним біржам майже в усіх учасників перевезення з'явилася можливість без зайвих зусиль розміщувати свої пропозиції, переглядати пропозиції інших компаній, з легкістю знаходити для себе партнерів. У випадку форс-мажорних обставин мати змогу знайти для себе завантаження в будь-якій точці світу.

Ключові слова: експедитор; фінансовий посередник; транспортна біржа; перевізник; вантажовласник

Вступ

Транспортні біржі мають зручний механізм пошуку оперативної інформації щодо вантажів, які необхідно перевезти, й транспортних засобів, вільних для подальшої роботи. Їх користувачі мають можливість прискорити щоденне планування перевезень, знайти потенційних українських й іноземних партнерів, оцінити поточний стан ринку перевезень вантажів, отримати юридичну консультацію. Крім того, процедура реєстрації на транспортних біржах й умови виключення з неї дають уяву про рівень надійності її користувачів.

Ефективність посередницької діяльності в Україні доведена насиченістю ринку пропозиціями, тому розширення спектру послуг й підвищення рівня безпеки інформаційних ресурсів може стати конкурентною перевагою. Робота присвячена аналізу участі посередників, у тому числі транспортних бірж, в процесі доставки вантажів. Розглянуті фактори, які аналізують транспортні послуги і на які можуть вплинути посередники, а також напрямки підвищення якості надання посередницьких послуг, спектр

яких на сьогодні в Україні широкий й незначний одночасно.

Виклад основного матеріалу

На сьогодні ринок автомобільних перевезень в Україні досить перенасичений, однак все одно виникають ситуації, при яких перевізник не може знайти замовлення для завантаження власних автотранспортних засобів, а вантажовласники, навпаки, не можуть знайти вільні під завантаження автомобілі для виконання умов зовнішньоторговельної угоди щодо постачання товару. Тому досить часто виникає необхідність звертатися за допомогою до посередників, які за дорученням надають послуги із відповідного пошуку. На транспортному Україні виділяють наступні основні види посередників:

1) Експедитори. В першу чергу, є організаторами перевезення. Можуть мати власний рухомий парк або орендувати транспортні засоби. Укладають договори з перевізниками від імені замовників, організують доставку. Діяльність здійснюється на підставі договору транспортного експедирування [1].

2) Транспортні агенти. Основним завданням є пошук клієнтів - компаній (вантажовідправників). Здебільшого агенти представляють інтереси перевізників і шукають для них завантаження, виходять на зв'язок з експедиторами, укладають договори, а також допомагають сформувати маршрут [2].

3) Фінансові посередники. За останні роки значно посилилась взаємодія фінансових посередників, які оптимізують відповідність вимог та обов'язків, знижують транзакції, мінімізують ризики, а також надають необхідну інформацію для своїх клієнтів, наприклад, перевірку правильності розрахунку вартості транспортних послуг. До них, крім інших, відносять банки й страхові компанії.

4) Транспортні біржі - платформи для пошуку і розміщення пропозицій по вантажах та транспорту. На транспортних біржах реєструються перевізники, експедитори, торгові компанії, виробники та інші організації різних форм власності. За допомогою транспортних бірж компанії можуть знайти для себе партнерів.

Сьогодні все більше учасників транспортно-го процесу починають звертатися до пошукових баз. Наразі існує безліч транспортних бірж, та в Україні найбільш популярними є Lardi Trans, Della, Cargo.lt, Trans.eu, Degruz, Timocom.

Для того, щоб стати користувачем будь-якої з наведених вище платформ, необхідно пройти відповідну реєстрацію. На кожному Інтернет ресурсі є свої вимоги до користувачів. Обов'язковою умовою є надання персональних даних (як фізичної особи), а також даних компанії (свідоцтво про державну реєстрацію або витяг з державного реєстру, ідентифікаційний номер підприємства (або підприємця) тощо). Таким чином, враховуючи всі належні дані, служба безпеки кожного ресурсу реально перевіряє факт й умови існування цієї компанії, шукає

доступні джерела, де можна знайти ту чи іншу інформацію про неї, і тільки після того, як компанія пройде повну перевірку, її допускають до роботи з ресурсом. Це необхідно, перш за все, для уникнення проблем із шахрайськими схемами на сайтах, недобросовісними користувачами, а також для того, щоб підтримувати рейтинг транспортної біржі. Кожен ресурс відрізняється своїм інтерфейсом, функціями, послугами, які може надавати, ціновою політикою та іншим. Розглянемо більш детально функціональність Інтернет ресурсів, які популярні в Україні на сьогодні (табл.1).

Завдяки транспортним біржам користувачі мають можливість знаходити для себе потенційних партнерів, як на національному, так і на міжнародному рівні, адже вони надають детальний й оперативний огляд стану ринку вантажних перевезень (рис.1). Раніше експедитори витрачали зайвий час на пошуки нових ділових партнерів через довідники, а зараз для цього використовується просте у застосуванні програмне забезпечення. За допомогою Інтернет ресурсу, можна задати параметри пошуку необхідної інформації (в розрізі пропозицій щодо виду вантажу чи транспорту, країн й місць відправлення (призначення) та ін.). В результаті проведених опитувань і досліджень виявилось, що учасники транспортних бірж, які ще не мають постійних партнерів, починають свою співпрацю лише з тими компаніями, які зареєстровані на відповідних Інтернет ресурсах, що не гарантує, однак зменшує ризики натрапити на недобросовісних партнерів. Також однією з переваг користування транспортною платформою для них стало значне скорочення порожніх пробігів автотранспортних засобів. Навіть коли «зривається» зворотне завантаження, у більшості випадків можна оперативно знайти іншу партію вантажу через ту чи іншу транспортну платформу.

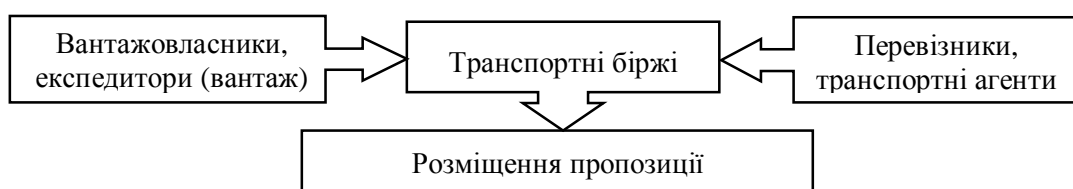


Рис. 1 – Спрощена схема роботи транспортних бірж

Порівняльна характеристика функціональності транспортних бірж

Назва ресурсу	Основні функції					Додаткові функції:	Цінова політика
	Додавання заявок	Перегляд заявок	Каталог	Розширений доступ до даних фірми	Зворотній зв'язок		
LardiTrans	*	**	*	*	*	- форум - транс-блог - розрахунок відстаней - зона надійності - автомаркет - реклама - страхування - новини	в залежності від тарифного плану: 150-3500 грн./міс.
Della	*	**	*	*	*	- карта розрахунку відстаней - статистичні дані цінової політики на вантажоперевезення - пошук супутніх вантажів та транспорту - реклама	керівництво сайту надає інформацію щодо тарифу лише після реєстрації
Cargo.LT	*	**	*	*	*	- форум; аукціон - дошка оголошень - карта - система сертифікації менеджерів і компаній - новини - реклама - послуга стягнення боргу	від 30 євро/міс.
Degrutz	*	**	**	****	-	- відстані між містами - ціни на перевезення вантажів - собівартість перевезень	мінімальний період - 3 міс. вартість -399 грн.
Trans.eu	*	**	*	*	*	- новини - правова підтримка - магазин для транспортної галузі - страхування цивільної відповідальності - фонд підтримки водіїв - супровід заборгованості - сертифікація iso - gps навігація online	828 євро/рік
Timo.com	*	**	*	*	*	- новини - тендери на вантажні перевезення - транспортні замовлення - міжнародне стягнення боргу - трекінг	орієнтовна ціна до 1000 євро/рік

Умовні позначки:

* – лише зареєстровані користувачі;

** – доступно без контактних даних;

*** – доступно без реєстрації;

**** – повний доступ, крім контактних даних вантажовласників

Таблиця 1 побудована на основі аналізу послуг, які надає кожна транспортна біржа. Отже, роботу кожної з них можна класифікувати за трьома критеріями (рис. 2)

Крім того, доступ може бути платним або частково платним.

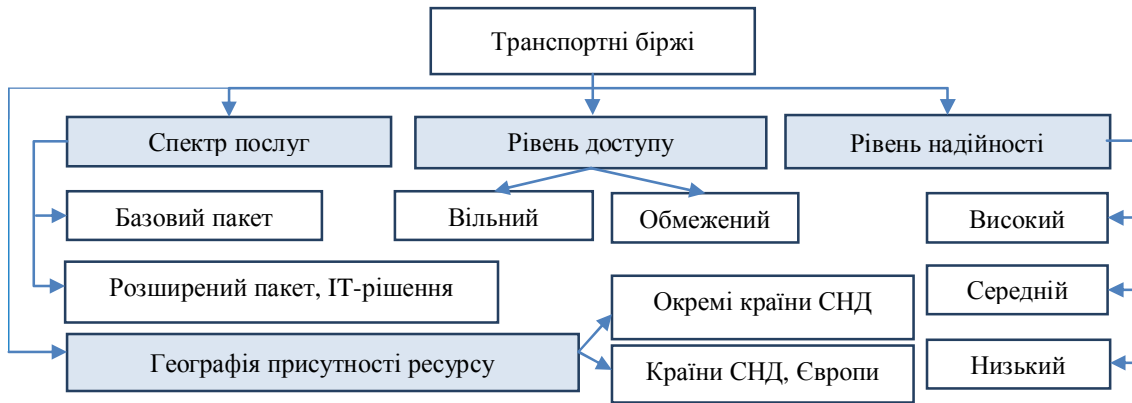


Рис. 2 – Класифікація транспортних бірж

Щодо недоліків бірж, то, навіть, якщо до роботи допускаються лише компанії, які пройшли відповідну перевірку, й забезпечений високий рівень безпеки інформаційного ресурсу, випадки шахрайства все одно виникають. Працівникам компаній необхідно знати, яка на разі ситуація на ринку перевізників та експедиторів, а також умови, на яких працюють партнери, для того, щоб досягати позитивних результатів і вирішувати поставлені задачі. Розглянемо проблеми, які виникають під час організації автомобільних вантажних перевезень. Слід зазначити, що автомобільний транспорт завжди вважався одним із тих, який здатний забезпечити високу швидкість доставки вантажу. Хоча ринок насичений великою кількістю перевізників, експедиторів, логістичних й торгових компаній, кожна із цих сторін залишається все одно незадоволеною якістю послуг: порушення строків й умов подачі транспортних засобів під навантаження та загального терміну доставки, втрата, крадіжка чи псування вантажів, проблеми з документами та ін. Розглянемо детальніше проблеми в роботі головних учасників перевезень [3].

Проблеми вантажовласників. У більшості компаній-вантажовласників робота відділів розподілена по блоках, де кожний працівник має свій ряд обов'язків і, в основному, компетентний в тій сфері діяльності, за яку він відповідає. Але в загальному, робота блоків, як правило, направлена на отримання прибутку підприємства. Якщо починає працювати неефективно один із відділів, то економічний ефект може знизитися і в інших, що тягне за собою рівень зайвих витрат. Основною задачею таких компаній є скорочення витрат на транспортування вантажів із збереженням якості й дотриманням контрактних строків постачання. Задля цього вони починають шукати будь-який шлях для її вирішення й розмі-

щують свої пропозиції на транспортних біржах (хоча вже можуть мати й свою напрацьовану базу), де вже потім вибирають між експедиторами чи перевізниками, в залежності від того, хто запропонує найбільш вигідні умови. При роботі з експедиторами вантажовласники не хочуть постійно користуватись їх послугами, адже можна безпосередньо знайти перевізника й зекономити на винагороді посереднику. Звичайно, можна було б виключити експедитора з цього кола, й багато компаній вдаються до такої тактики: на базі підприємства створюються транспортно-експедиційні відділи, робота яких направлена на зменшення витрат за рахунок виключення із ланцюга постачання посередників і пошуку прямих перевізників. У багатьох випадках робота таких відділів зазнає тих самих проблем, які трапляються в трудовій діяльності експедиторів, і як було вже згадано вище, якщо робота одного із відділів завдає збитків, то це охоплює всю систему підприємства. Як результат, компанії відмовляються від цього і намагаються налагодити робочий процес або шукають інший шлях для економії. Як приклад, це можна навести варіант, коли вантажовласники закупають автомобілі, щоб самостійно забезпечувати себе транспортними послугами, але потім зазнають додаткових турбот: ремонт та технічне обслуговування автомобілів, проблеми з пошуком завантаження для зворотного рейсу і отриманням дозволів, простої тощо. І, знову ж таки, створення свого власного транспортного цеху може негативно вплинути на ефективність роботи підприємства-власника товарів.

Проблеми експедиторів. На сьогодні ринок експедиторів в Україні й світі дуже динамічний. За останні роки з'явилося чимало експеди-торських компаній, як великих гігантів, так і маленьких фірм, які можуть обслуговувати одного чи багатьох замовників. Підвищення по-

питу на транспортні послуги змушує навіть перевізників зайнятись експедицією, адже не кожен зможе виконати своїми силами великі замовлення. В основному вони спочатку мають в розпорядженні одну чи дві машини, працюють з вантажовласниками, замовниками, знайомляться з перевізниками й надалі вже мають готову клієнтську базу, з якою можуть працювати. Кожна компанія-експедитор прагне отримати прибуток від перевезення. Але із зростанням конкуренції кожен хоче бути першим, хто отримає замовлення. Аналіз інформації з транспортних бірж, де експедитори розміщують свої пропозиції, дозволив дійти висновку, що, в більшості випадків, їх робота полягає в копіюванні заявок один одного, із формуванням своєї нової ціни. Аналіз проблем й скарг на роботу експедиторів, які висвітлюють такі платформи, окреслює загальноприйняту думку, що поняття відповідальності та знання основ транспортного законодавства у деяких таких експедиторів недостатнє, й до того ж, значних наслідків від їх недоброякісної роботи вони не несуть. Також існує практика створення компаній-шахраїв, які спочатку мають гарні відгуки на форумах, достатньо високий рейтинг, а потім зникають із партією вантажу. Коли трапляється така ситуація в Україні, важко довести їх провину. Ще однією із проблем є неофіційні домовленості експедиторів зі страховими компаніями, коли інсценують пограбування власних машин задля того, аби отримати компенсацію.

Проблеми перевізників. Автотранспортні підприємства постійно зазнають певних структурних змін. Виділимо деякі із них:

1. Значне скорочення парку рухомого складу підприємств. Причинами можуть бути різні чинники: середній вік автомобіля в Україні становить 10 років; поновити парк більшість перевізників стає складно через високі капітальні й експлуатаційні витрати; маленькі компанії мають спрощені системи звітності та податків й тому важкодоступні для перевірок правоохоронними органами. Відповідно, деякі підприємства реструкують транспортні засоби на приватних осіб.

2. Ліквідація ремонтних баз. Більшість перевізників дає перевагу самостійному ремонту автомобілів на непристосованих для цього майданчиках, що знижує надійність роботи автомобіля, й, відповідно, безпеку наданих транспортних послуг.

3. Зниження рівня професіоналізму (знання правил перевезень, своїх обов'язків). Заробітна плата водіїв залежить від обсягу транспортної роботи (пройденої відстані, кількості виконаних рейсів та ін.), що інколи призводить до зниження прибутків транспортного підприємства. В більшості випадків водії не задоволені системами оплати. Тому змінюється і ставлення деяких з них до своєї роботи: намагаючись збільшити заробіток, нехтують правилами безпеки, вдаються до крадіжок та інше.

4. Зниження швидкості доставки вантажу негативно впливає на транспортну галузь, а також на діяльність окремих автомобільних підприємств. Несвоєчасна доставка призводить не тільки до виплати штрафів, але і зниження конкурентного статусу перевізника.

5. За останні роки у сфері перевезень з'явилися компанії, які займаються шахрайством. Вони можуть працювати із фіктивними документами і з підробленими номерами машин, користуються довірою вантажовідправників і успішно зникають з вантажем. Збільшилась також кількість пограбувань на дорогах, і, як згадано вище, інколи це трапляється не без участі обох сторін, як замовників, так і перевізників.

Висновки

Для будь-якого українського підприємства в сфері транспорту однією з основних задач є збільшення обсягів перевезень, підвищення економічної ефективності їх діяльності, забезпечення якості перевезень. Щоб досягти цієї мети, необхідно проводити точний і своєчасний аналіз стану транспортного ринку, його актуальних проблем, оцінювати умови розвитку та можливості. Завдяки транспортним біржам майже у всіх учасників транспортного процесу з'явилася можливість без зайвих зусиль розміщувати свої пропозиції, переглядати пропозиції інших компаній, з легкістю знаходити для себе партнерів й, у випадку непередбачуваних обставин, мати змогу знайти завантаження / порожній транспортний засіб в будь-якій точці світу.

Не зважаючи на переваги, для зміцнення позиції на ринку перевезень транспортні біржі повинні постійно розвивати надійність й різноманітність своїх послуг, урахувуючи швидкий розвиток соціальних мереж й появу нових підричних транспортних технологій. А враховуючи постійне зростання рівня шкідливих викидів

в результаті роботи автомобілів, нові сервіси, які дадуть змогу зменшити порожній пробіг, побудувати оптимальний маршрут перевезення із залученням інших, менш шкідливих видів транспорту, визначити умови перевезень, що забезпечать енергоефективність, можуть повернути до транспортних бірж увагу іноземних інвесторів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Вантажні автомобільні транспортні біржі в Україні: поточний стан і тенденції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://logist.fm/publications/>

vantazhni-avtomobilni-transportni-birzhi-v-ukrayini-potochniy-stand-i-tendenciyi.

2. Закон України № 1955-IV від 01.07.2004 «Про транспортно-експедиторську діяльність». – Офіційне видання «Голос України» від 30.07.2004 – № 140.

3. Закон України № 436-IV від 16.01.2003 «Господарський кодекс України». – Офіційне видання «Голос України» від 14.03.2003 - № 49.

Стаття рекомендована до публікації д.т.н., проф. Морозом М. М. (Україна)

Надійшла до редколегії 24.05.2019.

Прийнята до друку 06.06.2019.

Б. А. КУШИМ, Ю. А. СИЛАНТЬЕВА

АНАЛИЗ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТРАНСПОРТНЫХ БИРЖ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрена актуальность участия посредников в процессе доставки груза, проблемы с которыми сталкивается каждый из участников перевозки, пути повышения качества работы и факторы, влияющие на процесс качества перевозки.

Объект исследования – посредническая деятельность на транспорте.

Цель работы – провести анализ деятельности транспортных бирж в Украине на основе обзора рынка транспортных перевозок и оценки работы каждого из участников.

Для любого предприятия в сфере транспортной деятельности одной из основных задач является увеличение объемов перевозок, повышения экономической эффективности их деятельности и обеспечение качества перевозок. Чтобы достичь этой цели необходимо проводить точный и своевременный анализ транспортного рынка, его актуальных проблем, оценивать условия развития и возможности. Поэтому были рассмотрены проблемы, которые возникают при осуществлении автомобильных перевозок, главных участников процесса доставки, а также пути их минимизации в результате привлеченных к работе посредников. Благодаря транспортным биржам почти у всех участников перевозки появилась возможность без лишних усилий размещать свои предложения, просматривать предложения других компаний, с легкостью находить для себя партнеров. В случае форс-мажорных обстоятельств иметь возможность найти для себя загрузку в любой точке мира.

Ключевые слова: экспедитор; финансовый посредник; транспортная биржа; перевозчик; грузовладелец

В. О. KUSHYM, I. O. SILANTIEVA

ANALYSIS OF TRANSPORT PLATFORMS IN UKRAINE

The article considers the relevance of the participation of intermediaries in the process of cargo delivery, the problems that each of the participants of transportation faces, ways to improve the quality of work and factors affecting the quality of transport process.

The object of the research is transport mediation.

The purpose of the work is to analyze the activity of transport platforms in Ukraine on the basis of an overview of the transport market and an assessment of the participants.

For any enterprise on transport market one of the main tasks is to increase transport work volume, economic efficiency of carriers and forwarders, ensure the quality of transportation. To achieve this goal it is necessary to carry out an accurate and timely analysis of the transport market, its current problems, to assess the conditions of development and opportunities. Therefore, the problems encountered in the implementation of road transport by the main participants of the delivery, as well as ways to minimize them as a result of the involvement of intermediaries, are considered.

With transport platforms almost all participants of the transportation have the opportunity to effortlessly place their offers, view offers of other companies, and easily find partners for themselves. In the case of force majeure, to be able to find a load anywhere in the world.

Keywords: freight forwarder; financial intermediary; transport platform; carrier; freight owner